

श्रीसाईं सहवासातलि भक्त-कृ. जा. भीष्म

—श्री मोहन शामराव लोंबर
स्वारगेट पुणे ३७.
पुणे—सातारा रोड,

* महाराष्ट्र ही पवित्र पुण्यपावन संतभूमी आहे. समर्थ रामदास, संतश्रेष्ठ नामदेव, ज्ञानेश्वर माऊळी, संत तुकाराम महाराज ज्याप्रमाणे संत झाले तसेच गोदा तटी श्रीसाईनाथ संत झाले.

श्री साईच्या सानिध्यात अनेक मोठ मोठी विद्वान भक्त मंडळी असत माई चरित्रकार अण्णासाहेब दाभोलकर, नानासाहेब चांदोरकर, तात्यासाहेब नूलकर, श.मा., बुटी, काका तथा लक्ष्मण गणेश महाजनी आणि यांच्याच मानिध्यात कृष्णराव जागेश्वर भीष्म हे भक्तश्रेष्ठ झाले.

कृष्णराव भीष्मांचा जन्म सन १८५४ साली झाला. त्यांचे बरेचसे वास्तव्य नागपूरला झाले. सर्व शिक्षण मराठी मध्ये झाले. त्यांनी शाळा खात्यात नोकरी केली. पुढे राष्ट्रीय चलवळीत भाग घेतला व १९०१ च्या कायदभंग चलवळीत रेव्हीन्यू खात्यातली नोकरी सोडली व काही काळ शेती मध्ये धालविला नंतर १९१२ पासून श्री दादासाहेब खापडे यांच्या बरोबर श्रीसाईच्या समवेत काळ धालवला. आणि त्याच सुमारास गोपाळराव गुंड, तात्या कोते, नानासाहेब निमोणकर, दामुअण्णा कासार, शामा यांनी प्रथम श्रीराम नवमी उत्सव शिरडीस चालू केला यावेळी श्री कृष्णराव भीष्म यांनी प्रथम बाबांच्या समोर कीर्तन केले तेहां पासून ते भजन कीर्तनकार म्हणून प्रसिद्ध झाले.

पुढे वानप्रस्थाश्रमात मोहपा (जि. नागपूर) येथे वास्तव्य केले. तेथेच त्यांनी 'श्रीसाईनाथ सगुणोपासना', ब्रह्मर्षी विश्वामित्र, भक्तराज जटायू, रामाच्ची अवतार गणना, परशुराम पराभव, रामायण ही काढवरी की इतिहास, गुरुप्रसाद, सीता देवीचा अग्नी प्रवेश, समुद्र दर्शन, अहिल्योद्वार, सुवर्णमृग, रामेश्वर दर्शन इत्यादि लिखाण केले. डॉ. मुंजे, डॉ. प. पू. हेडगेवार, श्री दादासाहेब खापडे हे त्यांचे परम स्नेही होते.

असे हे श्रीसाईभक्त मोहपा येथे दिनांक ८-८-३५ रोजी समाधिस्थ झाले.

(पान १६ वर्णन)

मध्यंतरी आनंदीच लग्न झालं. तेहां रक्षाबंधनाला तिच्या आईबडिलां ऐवजी आता तिचे यजमान तिच्या सोबत शिरडीला येतात. मग ती सर्वजण त्या तरुणासोबत नागपूरला जातात. दिवाळीत तो तरुण आपल्या कुटुंबा समवेत मुंबईला आनंदीकडे येतो. येण—जाण वाढल आहे. स्नेह वाढला आहे. अंतरीच्या जिव्हाळ्याने घरोवाही वाढत गेला आहे. तो आज पर्यंत.

पंधरा वर्ष होऊन गेली या गोष्टीला एकोणीस वर्षाची नीता झालीय. भाऊ—बहिणीचे बंध जुळले ते कायमचे. समाधि मंदिरात प्रत्येक राखी पौर्णमेला साईबाबांची पावाणमूर्ती क्षणभर सचेतन होऊन, आजही त्यांचा रक्षा बंधनाचा हा सोहळा पहात असते.

“आत्या! आत्या! अग झालं की नाही?” नीताने स्वयंपाक घरात दुपारच्या जेवणाची भांडी विसळीत असलेल्या आनंदीला विचारलं.

“झाल हं! आता थोड्याच वेळात निवू आपण,” अस म्हणत आनंदीने नीताला साईबाबांच्या तसवीरी पुढे उभी करून नमस्कार केला व चिमुटभर विभूती कपाळाला लावून, त्या दोघी मुलाखतीच पत्र घेऊन बाहेर पडल्या. *

पळवाट

बाबा असले जरी एकटे
भक्तांची ती लाखो संकटे
दूर पळविती बसूनी ठिकाणी
ऐसी अद्भूत त्यांची करणी ॥१॥

श्रद्धा भक्ति जया अंतरी
जो करितो शिर्डीची वारी
उद्दी जयासी अमृत वाटे
त्या भक्तांसी ना काहीं तोटे ॥२॥

बाबांची वसति ज्या सदनी
नामस्मरण “श्रो” ज्यांचे वदनी
भाव भक्तिचा महिमा अफाट
दुष्ट ग्रहे शोधिती पळवाट ॥३॥

—श्री किशन कुलकर्णी
सिनियर असिस्टेंट अँग्रीकल्चर डिपार्टमेंट,
कॅप, अदिलाबाद, ५०४ ००१ (आं. प्र.)

श्रीसाई सुमन माला

गुरुपूर्णिमावार्षिक्यावधारावार्षिक्यावधारावार्षिक्यावधारा

१) श्रद्धा धरा सबुरी जोडा	भक्ताला साई गणेश पावेल खरा
२) प्रेम करा भक्ती जोडा	साई माऊलीचा आनंद लुटा
३) प्रपञ्च करा परमार्थ जोडा	साई दत्ताचे चितन करा
४) कर्म करा कर्तव्य जोडा	तोचि साई श्रीकृष्णाचा कर्मयोगी खरा
५) विवेक करा वैराग्य जोडा	साई शंकराची उदी लावा
६) सत्य धरा सत्त्व जोडा	साक्षी श्रीसाईराम रक्षी तथा
७) यात्रा करा पुण्य जोडा	शिर्डी साई विठ्ठलाची वारी करा
८) सदाचार करा सेवा जोडा	तोचि साई अल्लामालिकचा बंदा खरा
९) समता धरा समता जोडा	अणुरेणु भरला साई श्रीरंग पहा
१०) दया करा धर्म जोडा	मानवतेला साईनाथ धरा
११) तत्त्व धरा अद्वैत जोडा	शाश्वत सौख्याचा साईदेव धरा
१२) दान करा त्याग जोडा	आत्मकल्याणाचा साईबोध धरा
१३) संतसंग करा चित्तशुद्धि जोडा	आत्मोद्धाराचा साईमार्ग धरा
१४) नित्यनेम करा उपासना जोडा	साई पूर्णब्रह्माची कृपा धरा
१५) नाम धरा ध्यान जोडा	साई जिवाशिवाचे मिलन करा
१६) साई पोथी धरा अर्थ जोडा	साई आदेशाचा धडा गिरवा

—सौ. शांता अंबजी सरोदे.
उल्लेंगल, वि. न. ६, खो. न. १०,
एन. सी. केळकर रोड, दादर, मुंबई २८.

मशिदीत प्रगटले

(जाति - प्रणय प्रभा)

मशिदीत प्रगटले परमेश्वर
साईबाबाच म्हणती त्या नारी-नर ॥१॥ धृ ॥

नरदेही अवतार घेऊनि
अचाट केली अद्भूत करणी
स्नेह रज्जूनी सकलां बांधूनि
भेद भाव केला दूर । मशिदीत प्रगटले ॥२॥ धृ ॥

मंदिर मस्तिष्ठ एकच असती
राम रहिम त्यामध्ये वसती
भाव जसा तैसीच प्रचिती
समान प्रिती सर्वावर । मशिदीत प्रगटले ॥३॥ धृ ॥

अनंतरुपे एकचि देव
तिथे न कोणाला मज्जाव
शरणांगताला मिळेल ठाव
शिकवण हो वारंवार । मशिदीत प्रगटले ॥४॥ धृ ॥

धुनी जागवून दिव्यत्वाची
उदी देऊनी चैतन्याची
ध्वजा रोविली अमरत्वाची
शिरडीस बनविले पंडरपूर । मशिदीत प्रगटले ॥५॥ धृ ॥

अजून त्या तुर्वतीत धुमती
शब्द साईचे अवती भवती
'येईल मजला जो शरणांगति'
करीन रक्षण त्याचे त्रिवार । मशिदीत प्रगटले ॥६॥ धृ ॥

- श्री. स. ना. नवरे

व्हा. न. २०१२०, साऊथ टी. टी. नगर,
भोपाल (म. प्र.)

—ः धावा :—

शिर्डीवाले साईबाबा धावूनिया याहो
चुकलो माकलो तरीहि आम्हां सांभाळून घ्याहो ॥धृ॥

पायापाशी तुमच्या आम्ही आशिर्वाद मागू ।
जे जे घडेल ते ते बाबा तुम्हांलाच सांगू ।
तुम्हांवाचूनी आम्हांला तारणार कोण हो ॥१॥ धृ ॥

काय सांगू बाबा तुम्हां सारखी गान्हाणी ।
हेवे दावे येथे भरले जग हे अडाणी :
हित आयुले हच्या जगता कसे कछेनाहो ॥२॥ धृ ॥

अशा हीन जगामध्ये कुणावरी विसंबू ।
शिलेवरच्या फकिरारे कसे तुला सांगू ।
तुम्हांविण जग हे साई कसे चालणार हो ॥३॥ धृ ॥

विनवणी पायापाशी शिर्डीवाले बाबा ।
हांके सरशी धावूनिया आलात कितीदा ।
याही वेळी साईबाबा तसेच धावाही ॥४॥ धृ ॥

—श्रीमती श्री शहणे
लक्ष्मी निवास, गडकरी पथ,
डोंबिवली (पूर्व)

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
साई वारस तो कोणाचा
◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

पूर्ण मनोरथ साई करिती
म्हणूनि तयासी सज्जन भजती ॥४॥

अंतर्ज्ञानी साईनाथ ते
कोठे घडते काय कळे ते
गुणगाथा ती गाता थकते
बाणी आणिक मती

स्वामी साई श्री शिरडीचा
सुपुत्र तो गोदा मातेचा
प्रवरेला आशीष साईचा
तीर्थकर तो म्हणूनी पुजिती

फकीर असूनी फिकिर जगाची
विरक्त वृत्ति पहा तयाची
तळभळ त्या विश्वक्षेमाची
नाथ अनाथांचा वदती

वारस का हा नवनाथांचा ?
बुद्ध, तुका का ज्ञानेशाचा ?
किवा समर्थ सज्जनगडचा ?
आसमंति साईच्या ज्योति

—श्री. विनायक पाठक
वी १७।२३४ राजावाडी, घाटकोपर, मुंबई ७७.

साईलीला

बाबा साईनाथ	शिरडीचे संत,
लागलीसे खंत	भेटीलगी ॥
ध्यानी मनी तुची	आम्हां रात्रंदिन ,
नाही तुजविण	दुजे कोणी ::
संसारी रमले	चित्त तुझे ठायी,
भक्ती तव पायी	आमुची रे ॥
दिन उगवतां	दर्शनाची आस,
सुखाची रे रास	आम्हां देव ॥
दिन दुवळाचांचा	असशी आधार,
वृत्ति रे सुधार	त्या पाप्यांची ॥
संकटाचे काळी	येई तू धावूनी,
भक्ती ही पाहूनी	कुटुंबाची ॥

-सौ. आशालता का. भालेराव

दत्त मंदिर वाड्यात
मु. पो. ता. नवापूर, जि. धुळे,

देई दर्शन साई देवा

तळमळ लागे आता जीवा
देई दर्शन साई देवा ॥१॥

बहुत हिंडलो मी भवताली
नाना रूपे तुझी पाहिली
परी अंतरी तुझाच ठेवा ॥२॥

नाम एकूनी आलो दारी
जाऊ कसा मी मग माघारी?
तव चरणी मज आश्रय द्यावा ॥३॥

सगे सोयरे सर्व सोबती
नाम तुझे मम राहो चित्ती
मीषणाचा विसर पडावा ॥४॥

व्यापून राहे तुझा नीलिमा
तव नामाचा अपूर्व महिमा
अमृत सिंचन करि रे देवा ॥५॥

—श्री. राधाकृष्ण गुप्ता 'चेतन'
पाटकर वाडा, भगतसिंग रोड,
डोंबिवली (पूर्व), जि. ठाणे ४२१ २०१.

श्रीसाई पादुकाष्टक

श्री साईदत्त शिरडीतं अवतरला
 तेथेच साईदत्त समाधिस्त ज्ञाला
 ज्यांनी शिरडी गाव पुनीत केला
 नमस्कार माझा साईपादुकाला ॥१॥

रवि ते जे सामर्थ्य लाभे ज्याला
 अशा विभूतीला जन वंदिती पदाला
 परब्रह्म ह चैतन्य तो म्हणती ज्याला
 नमस्कार माझा साई पादुकाला ॥२॥

तेजस्वी अंगकांती लाभली ज्याला
 जो संपूर्णपणे वैराग्य संपन्न ज्ञाला
 सर्वभूती समदृष्टि दिसे ज्याला
 नमस्कार माझा साई पादुकाला ॥३॥

जन म्हणती आजानुबाहु ज्याला
 ज्यांनी गरीब दुबळा जनाला
 अनुग्रह करोनी त्यांचा उद्घार केला
 नमस्कार माझा साई पादुकाला ॥४॥

देह अहंभाव ज्याचा सर्व निमाला
 ज्यांनी अगणित लीला केल्या
 धुनी पेटधूनी उदीचा प्रसाद दिला
 नमस्कार माझा साई पादुकाला ॥५॥

ज्यांनी ज्ञानामृत पाजिले भक्ताला
 मुमुक्षु मोक्षपथ दाखविला
 नसे काम क्रोध मत्सर मोह ज्याला
 नमस्कार माझा साई पादुकाला ॥६॥

दीर्घ्यत्वाचो ग्रन्थिती आली जनाला
 त्यावेळी भक्तगण धावले दर्शनाला
 श्रद्धा सबूरीचा मंत्र ज्याने दिला
 नमस्कार माझा साई पादुकाला ॥७॥

देऊनि प्रसाद उदीचा भक्ताला
रोगमुक्त केले असंख्य जनाला
अज्ञा विभूतीचा भारता लाभ ज्ञाला
नमस्कार माझा साई पादुकाला ॥८॥

—श्री. रमाकांत पंडित
प्रभासमृती, भाऊदाजी रोड, माटुंगा, मुंबई १९.

—————

जन्मोजन्मी झिजावी तवपदी काया

(चाल हरीपाठाची)

भक्तावीण नाही नाही छंद दुजा!
पतितपावन तूची खरा ॥
भटटीमध्ये खुपसूनी दोन्ही तव कर,
वाचविसी पोरा साईनाथा ॥१॥
टाकूनीया वेशीवरी पिठ वेगी
महामारीलागी पळविले
सर्शदंश होता 'शामा'लांगी जेव्हां
जबरे त्यास दरडाविले ॥२॥
विषमज्वराने बाळ तो बेजार
लावूनिया उदी वाचविला ॥
कितीक संसारी त्रस्त पायी आले
उद्धरीले त्यांना क्षणोक्षणी ॥३॥
असता शिरी तुझा हस्त देवा
भिती नच मज कळीकाळाची
तूच माझा राम तूच कृष्णराया
तव पदी आसरा देई आता ॥४॥
संसार सागरी डुंबतसे नौका
पेलतीरा त्यास आता नेई
जन्मोजन्मी झिजो तवपदी काया
आस पुरवावी शिर्डीराजा साई ॥५॥

—श्री. श्रीधर सिद्धेश्वर प्रभूणे
१७८, यादोगेपाळ पेठ, सातारा

श्रीसाई कृपा

फोन १९

श्रीसाई भक्तांच्या सेवेसाठी सदैव तत्पर असलेले

मे. गंगवाल ए. एस. आणि कंपनी

श्रीसाईप्रसादाचे होलसेल व रिटेल व्यापारी

आमचेकडे श्री साईच्या पूजेचे साहित्य, श्रींच्या समाधीसाठी व मूर्तीसाठी लागणारे वस्त्र, मस्तकासाठी सिल्क रुमाल, राजूरचे स्पेशल कंदी पेढे, ऊद (लोभान), अष्टगंध, कुंकु खात्रीशीर व योग्य भावात मिळेल.

ठिकाण — फुल मार्केट चौक — शिरडी

फोन १९

साचिन जनरल स्टोअर्स

प्रो. किशोर शांतीलालजी गंगवाल

आमचेकडे सर्व प्रकारची स्टेशनरी, होजीअरी आयटेम तसेच श्रीसाईच्या भजनाच्या व फिल्मी गाण्याच्या उत्कृष्ट रेकॉर्डेंड कॅसेट खात्रीशीर व योग्य भावात मिळतील.

ठिकाण — फुल मार्केट चौक, — शिरडी

श्रीसाईबाबा संस्थान, शिर्डी

पोलिओ व अस्थिव्यंग उपचार शिवीर, १९८३

श्री साईबाबा संस्थान, शिर्डी, तरफ़ दि. २७-५-१९८३ ते २८-५-१९८३ अखेर श्रीसाईनाथ रुणालय शिर्डी येथे पोलिओप्रस्त व अपग उपचार शिवीर आयोजित केले होते.

सदर शिवीरात भाग घेणाऱ्या रुणांना शेवटची नोंदणीची ता. २५-५-८३ पर्यंत होती. शिवीराची जाहिरात दै. सार्वमत, दै. गावकरी, दै. लोकमत, औरंगाबाद, दै. गावकरी (नाशिक) हच्चा वृत्तपत्रातून प्रसिद्ध करण्यात आली होती. सदरहू जाहिरातीमुळे आसपासचे वन्याच तालुक्यातील गरजू रुणांनी शिवीरात नाव नोंदवून भाग घेतला.

शिवीरात एकूण ३५० रुणांची नोंद होउन प्रथम प्राथमिक तपासणी करण्यात आली, व त्यापैकी ८५ रुण फक्त उपचाराकरिता दाखल केले. एकूण ४० रुणांवर दि. २८-५-८३ रोजी शस्त्रक्रिया करण्यात आली. ५७ रुणांना (कुबड्या) कॅलिपर्स तसेच आठ रुणांना कृत्रिम पाय मोफत दिले. रुण व त्यांचे एकेक नातेवाईक यांची निवास, चहा, भोजन व्यवस्था संस्थान तरफे विनामूल्य करण्यात आली होती.

शिवीराचा समारोप समारंभ दि. २८-५-८३ रोजी सायंकाळी ६-३० वाजता आयोजित केला होता. समारंभाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री. आर. आर. जहागीरदारसाहेब, प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई सिटी सिविल कोर्ट, मुंबई हे हजर होते. शिवीरात जागतिक कीर्तीचे अस्थिरोग तज्ज डॉ. विक्रम मारवाह, नागपूर. डॉ. रजनीकांत आरोळे (मँगेसे पारितोषिक विजेते) मानद अस्थिरोग तज्ज डॉ. व्ही. एम. याडकीकर, रुणालयाचे वैद्यकीय अधिकारी डॉ. पी. एस. देशपांडे डॉ. एम. वाय. देशमुख, डॉ. वैद्य, डॉ. कुमारी लोंदे, तसेच श्रीरामपूरचे डॉ. सुभाष आगांशे, अहमदनगरचे डॉ. पांडे, डॉ. करमरकर, डॉ. किंशोर संन्याल, डॉ. राव, नागपूर, डॉ. गुंजाळ, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, राहाता, डॉ. दोडीवाला, डॉ. गायकवाड, राहाता, यांनीही शिवीरात बहुमोल सहाय्य केले. शिवीरात प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील परिचारिका व इतर स्टाफनी भरपूर सहाय्य केले.

दि. १-६-८३ रोजी सर्व रुणांना घरी पाठविण्यात आले. वाकीच्या रुणांना तारखेनुसार वेळ देऊन त्यांचेवर शस्त्रक्रिया करणेसाठी बोलाविष्यात आले. हच्चा शस्त्रक्रिया श्री साईनाथ रुणालयात पुढे झाल्या.

शिवीर यशस्वीरित्या पार पडणेचेकामी जिल्हा आरोग्याधिकारी, अहमदनगर, सिंधिल सर्जन, सभापती, गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती, कोपरगाव, तहसीलदारसाहेब, कोपरगाव यांचे सहकार्य मिळाले. संस्थानचे मुख्य लेखाधिकारी मुंबई, श्री. वि. श्री. आपटे, व. कु. रेखा दिघे वरिष्ठ लेखापाल हेही उपस्थित होते.

समारोपाच्या भाषणात कोर्ट रिसीव्हर श्री. क. हि. काकरे यांनी उपस्थित सर्जन व संस्थान सेवक यांनी घेतलेल्या परिश्रमाबद्दल गौरवपूर्ण उल्लेख करून धन्यवाद दिले.

श्री. डी. सी. पाठक, शासकीय अधिक्षक यांनी आभार प्रदर्शन केले. *

शिरडी वृत्त माहे जून १९८३

जून महिन्यामध्ये बाहेरगावहून येणाऱ्या साईभक्तांची गर्दी पहिल्या पंधर-वड्यात जास्त प्रमाणात होती. त्यानंतर गर्दीचे प्रमाण थोडे कमी झाले. काही कलाकारांनी श्रींचे पुढे हजेरी दिली ती खालीलप्रमाणे –

कीर्तन – १) ह. भ. प. विश्राम बाबाजी ठुबे, निमगाव

प्रवचन – १) ह. भ. प. मुरलीधर महाराज देशमुख, शिरडी.

२) ह. भ. प. जगन्नाथबुवा वाकचौरे, शिरडी.

भजन, गायन, वादन वगैरे – १) श्री साईनाथ भजनी मंडळ, शिरडी, २) श्री. गंगाधर विश्वनाथ संत, बडोदा, ३) श्री. रमाकांत गंगाधर संत, बडोदा, ४) श्री. संजय रमाकांत संत, ५) सौ. ज्योती ए. मनुजा, ६) श्री. ओंशीराम एम. मनुजा, ७) कु. मीना ए. मनुजा, ८) मास्टर चौंद ए. मनुजा ९) म.स्टर मेहेर ए. मनुजा, मुंबई, १०) दंडपाणी, मद्रास, ११) श्री. रतनलाल शर्मा, नागपूर, १२) श्री. एस. के सक्सेना, दिल्ली, १३) सौ. अलका भालचंद्र रिसवडकर, अंधेरी १४) सौ. सुनीता गणेश केळकर, सांगली, १५) श्री साईनाथ भजनी मंडळ, शिरडी, १६) श्री. नंदकिशोर पुरोहित मुंबई, १७) श्री. जानेश्वर आमजा प्रधान, रायगाव, १८) श्री. भगवान आम्हजा प्रधान रायगाव.

हवापाणी :– शिरडी येथील हवापाणी उत्तम असून रोगरोई काही नाही. पाऊस पडणेस अजून सुखावात झालेली नाही.

साईबाबा संस्थान शिरडीची प्रकाशने

232

अ. क्र.	पुस्तकाचे नाव	भाषा	किंमत रु. पैसे	पो. व पॉर्टिंग रु. पैसे
१)	श्री साईचरित्र	मराठी	२२=००	६=००
२)	"	इंग्रजी	१३=५०	४=०५
३)	"	हिंदी	१२=००	४=०५
४)	"	गुजराठी	१२=००	४=०५
५)	"	कन्नड	१०=००	४=०५
६)	"	तेलगू	१३=००	४=०५
७)	"	तामिळ	१२=००	४=६०
८)	श्री साईलीलामृत	मराठी	७=५०	३=००
९)	"	हिंदी	७=००	३=५०
१०)	"	गुजराठी	४=२५	३=००
११)	अवतार व कार्य	मराठी	४=००	३=००
१२)	स्तवन मंजरी	मराठी	०=३५	३=००
१३)	"	गुजराठी	०=३०	३=००
१४)	सगुणोपासना	मराठी	०=५०	३=००
१५)	"	गुजराठी	०=५०	३=००
१६)	तेलगू पुजाविधी	तेलगू	छपाई चालू	आहे.
१७)	चार अध्याय	मराठी	१=२५	३=००
१८)	श्रीसाईबाबा ऑफ शिरडी (भरुचा)	इंग्रजी	५=००	३=००
१९)	किर्तनमाला	मराठी	०=७५	३=००
२०)	सचित्र साईबाबा	मराठी	४=००	३=००
२१)	शिरडी दर्शन	इंग्रजी	४=५०	३=००
२२)	मुलाचे साईबाबा	मराठी	१=७५	३=००
२३)	"	इंग्रजी	१=७५	३=००
२४)	"	तेलगू	छपाई चालू	आहे.
२५)	"	गुजराठी	१=५०	३=००
२६)	"	हिंदी	१=५५	३=००

Regd. No. MH/BYE/26

LICENCE No. 19

Licence To Post Without Prepayment
At Dadar Head Office, Bombay-14

(कवहर पृष्ठ ३ वर्लन)

१९)	ग्रेट सेट श्री साईबाबा	मराठी	०=५०	३=००
२८)	श्री साईबाबा वि. सुपरमेन	इंग्रजी	५=२५	३=००
१९)	शिरडी गांडी	इंग्रजी	१=५०	३=००
२०)	"	मराठी	१=५०	३=००
२१)	शिरडी गांडी	गुजराठी	१=५०	३=००
२२)	"	हिंदी	छपाई चालू	आहे.
२३)	कदाचाय	मराठी	०=१०	३=००
२४)	श्रीसाईबाबा, अधिकृत मासिक	मुख्यपत्र मराठी व इंग्रजी वार्षिक वर्गीयी	१०=००	प्रत्येकी प्रत १=००

(व्ही. पी. ची पद्धत नाही)

सं. क्र.	फोटोचे वाब	फोटो साइज	किंमत रु. पैसे	पो. व पॅकिंग रु. पैसे
१)	आदिवांद फोटो	१४"X२०"	१=६५	३=००
२)	"	१०"X१४	१=१०	३=००
३)	"	७"X१०"	०=५५	३=००
४)	"	४"X६"	०=२०	३=००
५)	"	२"X३"	०=१५	३=००
६)	दगडावर यस्तेके वाबा (रंगीत)	१४"X२०"	१=६५	३=००
७)	" (काळा पांढरा)	१४"X२०"	१=६५	३=००
८)	मूर्ती फोटो	१३"X१८"	३=७५	३=००
९)	"	१३"X१८"	१=००	३=००
१०)	द्वारकामाई केमेरा (रंगीत फोटो)	१०"X२०	१=१०	३=००
११)	" (काळा पांढरा)	१०"X१४"	०=८५	३=००
१२)	केमेरा द्वारकामाई फोटो "	९"X१२"	१=१०	३=००
१३)	" (रंगीत)	९"X१२"	१=६५	३=००
१४)	मिळा	९X१३	०=७५	३=००
१५)	श्रीसाईबाबांचे पञ्चाचे कॉलेंडर	- - -	१६=००	८=००

मुद्रक : पांडुरंग मोरे वांग्ये नेशनल प्रिण्टर्स प्रा. लि., ४२, ची. ही. अंबेकर मर्ग,
वडाळा, मुंबई ३१, संपादक व प्रकाशक : श्री. क. हि. काकरे, साई निषेत्रसंघ,
डॉ. आंबेडकर रोड, लोदादाद सर्कल्लावळ, प्लाट नं. ८०४ वी. दादर, मुंबई १४

२४३

श्रीबाबांची निसर्गविरही संपूर्ण सत्ता होती.
उसलणारा आगीचा डोंब आणि मुसळधार पाऊस
आपल्या हातातला सटका उंचावून त्यांनी तावडतोव
थांवविला आणि शिरडीकरांना चकीत करून टाकले !

सप्टेंबर १९८३]

[किंमत १ रुपया

श्री साहित्य वाचनालय

सौ. सुमित्रा विनायक आपटे यांचे दुःखद निधन

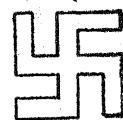
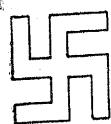

श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डी येथील मुख्य लेखाधिकारी व कार्यालय अधिक्षक श्री. विनायक श्रीधर आपटे यांच्या पत्नी सौ. सुमित्रा विनायक आपटे या सोमवार दिनांक २२ ऑगस्ट १९८३ रोजी, वयाच्या ५० व्या वर्षी, अल्पशा आजारानंतर श्रीसाईचरणी विलिन झाल्या.

साईबाबा हेच एकमेव दैवत मानून शेवटपर्यंत त्यांची अत्यंत मनोभावे सेवा सौ. आपटे यांनी केली. जीवनांतील सर्वच गोष्टी मग त्या चांगल्या असोत किंवा वाईट असोत साईबाबांमुळे घडतात अशी त्यांची दृढ श्रद्धा होती. सकाळी जेवण्यापूर्वी साईचरित्राचा एक अध्याय वाचण्याचा त्यांचा लहानपणापासूनचा नेम शेवटपर्यंत कायम होता. साईचरित्राची असंख्य पारायणे त्यांनी केलेली होती.

ईश्वर मृतात्म्यास सद्गती देवो हीच साईचरणी प्रार्थना.

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईलीलेची कृती ॥

श्री साईबाबा

श्रीसाईबाबा संस्थान,
शिरडीचे अधिकृत मासिक

: संपादक :

श्री.क.हि.काकरे
रिसिव्हर श्रीसाईबाबा संस्थान, शिरडी

: कार्यकारी संपादक :

डॉ.श्री.दि.प्रचुरे श्री.सदानन्द घेंदवणकर
एम. ए. पी. एच. डी. (मराठी आवृत्ती)
(इंग्रजी आवृत्ती)

श्रीसाईवाक्सुधा

वर्ष ६२ वे)

किंमत १ रुपया

(अंक ६

सप्टेंबर १९८३

दूरध्वनी

८८२२५६१

: कार्यालय :

“ साईनिकेतन ”, प्लॉट नं. ८०४-बी, डॉ. आंबेडकर पथ, दादर. मुंबई-४०० ०१४.

वार्षिक वर्गणी रु. १०/- (र.ख.सह) किरकोळ अंक १ रु. फक्त.

जगा लावाचे सत्पर्थी । हेचि साईलीलेची कृती ॥

श्रीसृई वाक्सुधा

संबंध जैसा पितापुत्र ।
गुरु हे उपमा नाममात्र ।
पिता करी इहसुखापात्र ।
गुरु इहामूर्त सुखदाता ॥५९॥

पिता अर्पेल क्षणिक वित्त ।
गुरु अर्पेल क्षयातीत ।
अविनाश वस्तु करील प्रतीत ।
अपरोक्ष हातात देईल ॥६०॥

माता नऊ मास पोटीं धरी ।
जन्म देतां घाली बाहेरी ।
गुरुमातेची उलटी परी ।
बाहेरील भीतरीं घालील ॥६१॥

अंतीं 'गुरु गुरु' स्मरणकरितां ।
शिष्य निःशंक लाभेल सायुज्जता ।
मग तो स्वयें गुरुनें हाणितां ।
पूर्ण ब्रह्मता लाधेल ॥६२॥

गुरु करीचा आधात ।
करील जन्म मरण निःपात ।
गुरुकरिता देहाचा अंत
कोण मग भास्यवंत यापरता ॥६३॥

—श्रीसृई सच्चरित अध्याय ५२ वा,

सुवचन

विद्याविहीनः पन्नः

मातेव रक्षति पितेव हिते नियुडक्ते
कांतेव चापि रमयत्यपनीय खेदम् ।
लक्ष्मी तनोति वितनोति च दिक्षु
कीर्तीम्
किं किं न साधयति कल्पलते व
विद्या ॥

विद्या मनुष्याचे आईप्रमाणे रक्षण
करते, पित्याप्रमाणे त्याला हित-
मार्गला लावते, त्याचे दुःख व शीण
द्वार करून पत्तीप्रमाणे त्याचे मन
रिक्षविते, त्याची संपत्ति वाढविते,
आणि सर्व दिशात किर्तीं पसरविते.
अशाप्रकारे कल्पवत्लीप्रमाणे असलेली
ती विद्या त्याला काय बरे मिळवून
देत नाहीं? अर्थात् सर्व काही मिळ-
वून देते. म्हणून ज्याला विद्या
नाहीं तो हतभागी पशूच समजावा.

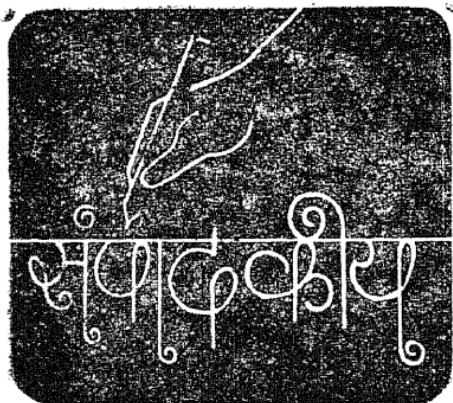
अनुक्रमणिका सप्टेंबर १९८३

- १) संपादकीय
- २) संतांची पुण्यभूमी
- ३) शिरडीच माझे पंढरपुर
- ४) वावांनी मला मोहित केले
- ५) दाता, दातृत्व आणि दान
- ६) नित्य मी जिवंत
- ७) प्रभादेवीचा श्री सिद्धि विनायक
- ८) विशेष पुण्याईचे फळ
- ९) जया मनी जैसा भाव
- १०) दत्तावतार साईबाबा
- ११) साईकृपेने लग्न पार पडले
- १२) भाव भक्तीची शिरापुरी खा
- १३) साई तुझे नाम स्मरतो
- १४) ही पण साईलीलाच
- १५) करंडा सापडला
- १६) बाबा नवयुगाचे शिल्पकार
- १७) श्री. साईबाबांचा चमत्कार
- १८) साईकृपेने वदली रद्द
- १९) श्री. गंगागीर महाराज
- २०) मी तुझे काय विश्विले
- २१) साई भगवान
- २२) शिरडीवृत्त

- गंत चूडामणी श्रीसाईबाबा
- श्री. विजय सहामते
- श्री. लक्ष्मणराव रापतवार
- श्री. पी. एन. भास्करे
- प्रा. र. श्री. पुजारी
- डॉ. कृ. शुभांगी पितळे
- श्री. गणपतराव सामंत
- श्री. मधुसूदन करंबेळकर
- अँडव्होकेट श्री. के. के. थिटे
- श्री. दिगंबर गंधे
- सौ. मुनंदा वेढीकर
- श्री. चंद्रकांत गरगटे
- श्री. दत्ताराम घुरे
- श्री. ओमप्रकाश व्हवहारे
- सौ. निर्मला राजे
- श्री. प्रमोदकुमार रायसोनी
- डॉ. एन. पी. डांगे
- श्री. मधुकर मंडलिक
- श्री. पु. कृ. धुपकर
- प्रा. एच. वी. महाले
- सौ. लीलाताई मराठे
- जुलै १९८३

संत चूडामणि श्रीसाईबाबा

स. न. वि. वि.

याची त्यांना पूर्ण जाणीव होती; यामुळे तसा उपदेश ते कोणालाही करीत खाण्यावर व रहाणीवर बंधने का म्हणून घालावयाची? दंडन झाले पाहिजे मनाचे. अंतःप्रवृत्तीचे बाह्योपचारास कसले महत्त्व द्यावयाचे? आणि ते का म्हणून? मनुष्याचे मन, हृदय ही शुद्ध असली पाहिजेत. त्यांच्या शुद्धतेसाठी प्रत्येकाने जपावे असे ते सांगत असत. बाहेरचे वैराग्य किंवा शरीर-दंडन याला महत्त्व नाहीं.

या देहाच्या ज्या स्वाभाविक गरजा आहेत त्या भागाविल्याच पाहिजेत. इच्छा आटोक्यात असाव्या. परंतु त्यांचा त्याग सर्वथा करू नये. 'कोणी भक्त उपवास करीत असत. केवळ उपवास काय कामाचा? शरीराला त्रास देण्या-पल्लिकडे त्याचा फारसा उपयोग नाहीं. उपवास करण्यापेक्षा जरुर करण्यासारख्या अशा इतर अनेक गोष्टी आहेत. त्यांच्याकडे कोण लक्ष पुरवित आहे? बाबा उपवासास उत्तेजन देत नसत. कामवासना आटोक्यात ठेवण्यासाठी झटा. त्था अनीत जळून भस्म होऊन जाऊ देऊ नका असे ते सांगत असत.

माणसाने व्यवस्थित व चांगले खाणे खावे. ब.बांनी कोणाच्या जेवणा-खाण्यावर कधी निर्बंध घातला नाहीं. बाबा स्वतः एका हंडीत भोजन शिजवित असत. त्यात डाळ, तांदूळ, तूप, भाजीपाला व इतर मालमसाला घालून ती हंडी चांगली शिजवित असत. त्या हंडीतील मधूर प्रसाद ते सर्वांना वाटीत असत व प्रेमाने खावित असत. कितीही पाहुणे भोजनास येवोत. त्या द्रौपदीच्या थाळीतील तो गोड प्रसाद कधी संपत, नसे. तो सर्वांना पुरुन उरत असे!

श्रीसाईबाबा हे स्वतः फकिरी बाण्याने व वैराग्यशील वृत्तीने वागत असत; परंतु तशां प्रकारची अपेक्षा ते इतरांकडून मात्र करीत नसत. त्यांचा आहार, रहाणे-सवरणे अत्यंत साधे असे. परंतु इतरांनीहि त्या वृत्तीचा अवलंब करावा असे त्यांना वाटत नसे. सर्वांकडून कठोर व तापसी वर्तन घडणे कठीण आहे

थोडक्यात सांगावयाचे म्हणजे श्रीसाईबाबांच्या निवासस्थानातील एकंदर वातावरण तामसी व कठोर नव्हते तर ते सुखदायक व आनंदकारी होते.

श्रीसाईबाबा दर्शन सुलभ होते. त्यांचे दर्शन कोणालाहि सहजरितीने घेता येत असे. आडकाठी कोणालाहि नसे. ते जास्त वेळ मशिदीबाहेर किंवा मशिदी-च्या आसपास कुठे तरी असत. मधून मधून सर्वसाधारण लोकांना समजतील असे दृष्टांत देऊन ते सभोवारच्या लोकांना बोधामृत पाजीत असत. अनेक रोगी व संकटग्रस्त लोक त्यांच्या दर्शनास येत असत. प्रथेकाचे हृदगत समजून घेऊन परदुःख निवारण करण्यासाठी ते झटत असत. माणसाने सुखासमाधानात रहावे; दुखी कष्टी राहू नये असे सांगून त्यासाठी आपल्याकडून शक्य असेल ते ते करीत असत.

परंतु त्यांना पराकाढेचे दुःख होत असे ते एका गोष्टीचे. संसाराची दुःखे घेऊन हे सारे लोक माझ्याकडे येतात; रडतात; परंतु त्या आत्मारामाकडे कोणी वठत नहीं. आत्मारामाचे वैभव किती आहे, त्याची ओळख पटवून घेऊन शाश्वत सुखाचा धनी कोणत्या मार्गाने व्हावे हे विचारायला मात्र माझ्याकडे कोणी येत नाहीं. ते वैभवशाली जीवन मी देऊ शकतो परंतु त्याची ओढ कोणालाहि लागलेली दिसत नाही. सारी माणसे संसाराच्या जाळ्यात पूर्णपणे अडकून गेली आहेत.

आजच्या काळात ज्याला शिक्षण म्हणतात ते त्यांच्या वाटद्याला आले नव्हते. त्यांनी ज्ञाना, कांलेजात प्रवेश करून पदव्या संपादन केल्या नव्हत्या परंतु ज्ञास्त्रे, पुराणे, गीता, उपनिषदे, कुराण वरैरे सान्या धर्म ग्रंथासंबंधी त्यांचे ज्ञान आश्वर्य करण्यासारखे होते. श्रीसाई दरबारात कधी कधी चोठ-मोठे शास्त्रीपंडीत व विद्वान येत असत. ते त्यांचे ज्ञान पाहून आश्चर्यने थक्क होत असत. कोणता इलोक कोणत्या ग्रंथात व कोणत्या अध्यायात आला आहे हे ते अचूक सांगत असत. एखादा कितीहि गहन असा अध्यात्मा संबंधी प्रश्न असला तरी त्याची उकल ते सहज रीतीने व कोणालाहि समजेल अशा रीतीने करीत असत.

साईबाबा कुठेही बसलेले असोत; त्यांच्यासमोर हा हां म्हणता मेलावा जमा होत असे. मग नाना वार्तालिपांनी तेथील वातावरण भारावून जात असे. वातावरण कसे पवित्र व आनंदाने सदासर्वकाळ भरलेले असे. तेथे सुरती, आळस किंवा कंटाळा यांना सहसा थारा नसे. मधून मधून विनोदाचे फवारेही उडायचे. बाबांजवळ जायला कोणालाहि भीति वाटत नसे.

कधी कधी बाबा क्रोधायमान होऊन अकाळ विकाळ स्वरूपही धारण करीत असत. मग मात्र त्यांच्याजवळ जाण्याची कोणाचीहि तयारी नसे. त्यांच्या क्रोधाचे काहीं ना काहीं कारण असे ते नंतर उघडकीला येत असे. ते कोडे असे; परंतु ते तात्काळ उकलत असे. क्रोधाचा समय क्षणिक असे. नंतर त्याचा काहींएक मागमूस रहात नसे. पुनरपि बाबा खेळीमेळीने व प्रेमभावाने सर्वाशी वागत असत. बाबाचा क्रोधावेश म्हणजे एका निष्काम स्थितप्रज्ञाचा व योगेश्वराचा क्रोध. ती शंकराची रुद्रलोला. तिच्या पोटी भक्तांच्या कल्याणाची भावना दडलेली असावयाची.

साईबाबांच्या काळातील शिरडीचे वेभव काय सांगावे व काय वणवी! श्रीसाईबाबांच्या रूपाने स्वयं श्रीसच्चिदानंद प्रभूच तेथे वास्तव्य करीत होते. मग तेथे सुखसोहळचाला व आनंदाला कसला आला आहे तोटा! ध.य ते स्थान व धन्य ते तत्कालीन भाष्यवंत भक्त! त्यांनी बाबांच्या लोला प्रत्यक्ष पाहिल्या व अनुभविल्या!

— आणि आज? आजहि हजारो भक्तजन भक्तिभावाने व श्रद्धायुक्त अंतःकरणाने शिरडीत येतात, बाबांच्या समाधि स्थानाचे, श्रीसाई मंदिराचे व इतर पुण्यस्थानांचे दर्शन घेऊन पुण्यपावन होऊन जातात. आजहि साईबाबा आपल्या भक्तांच्या हाकेला पूर्वीप्रमाणे ओ देतात. त्यांना संकटमुक्त करतात व त्यांच्या मनोकामना पूर्ण करतात.

आणि समाधि घेतेवेळी बाबांनी आपल्या सर्व काळातील सर्व भक्तांना आश्वासन देऊन ठेविले आहे की —

शिरडीस ज्याचे लागतील पाय। टळती अपाय सर्व त्याचे ॥

माझ्या समाधीची पायरी चढेल। दुःख हे हरेल सर्व त्याचे ॥

जरी हे शरीर गेलो मी टाकून। तरी मी धावेन भक्तांसाठी ॥

नवसास माझी पावेल समाधी। धरा दृढ बुद्धि माझ्या ठायी ॥

नित्य मी जिवंत, जाणा हेचि सत्य। नित्य ध्या प्रचीत अनुभवे ॥

शरण मज आला, आणि वाया गेला। दाखवा दाखवा ऐसा कोणी ॥

जो जो मज भजे जैशा जैशा भावे। तैसा तैसा पावे मीही त्यासी ॥

तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा। नव्हे हे अन्यथा वचन माझे ॥

आणि या गोळीची प्रचिती आजवर असंख्य लोकांस आलेली आहे व पुढेहि येत राहील! जो भक्त अंतःकरणापासून साईबाबांना हाक मारतो, त्याच्या हाकेला ते ओ दिल्याशिवाय रहात नाहीत. मात्र तुमच्या हाकेत सत्य-निष्ठा व आर्तता पाहिजे.

संतांची पुण्यभूमी

—श्री. विजय यशवंत सहामते
मु. पो. चिंचणी, ता. डहाणू
जि. ठाणे — ४०१ ५०३

० रामायण महाभारतापासून आपण क्रष्णमुनीचे व संतांचे वास्तव्य भारतात एकत आलो आहोत. त्यापासून आपली संस्कृती निपजली व आज सबंध राष्ट्रात भारतीय संस्कृती एकमेव ठरली आहे. त्याचे सर्वश्री श्रेय संताना व क्रष्ण-मुनीनाच द्यायला हवे.

संतांच्या आगमनाने आम्हां भारतीयांना चांगल्या संस्कृतीची देणगी मिळून प्रत्येक व्यक्तिच्यां व्यक्तीमत्त्वाला व राष्ट्राच्या विकासाला घालना मिळून राष्ट्राचे दैदिप्यमान स्थान व व्यक्तीचे जीवन सुखी झाले आहे.

भारत छोडो हृच्छा चलवळीने ब्रिटिशांन। आपण हादरून सोडले आणि आपल्या भारत मातेला स्वतंत्र केले. पारंतरं श्याच्या शृंखला झुगाऱून नवीन जोमाने व नवीन उत्साहाने कामास लागावयाचे होते. परंतु धूर्त ब्रिटिशांनी आपले काही बांधव आपणापासून कायमचे दूर केले. परंतु भूतलावर दुष्टांचा संहार करण्यासाठी परमेश्वरास कधी तरी अवतार घ्यावा लागतो, तदृतच आपल्याला मिळालेला हा संतांचा वारसा परमेश्वराने पूर्णपणे दुरदृष्टीचा विचार करूनच दिलेला असला पाहिजे.

महाराष्ट्रातील ज्ञानेश्वर, तुकाराम, सोपानदेव, कबीर, एकनाथ महाराज, मुक्तावाई, भीरा इ. संतांनी गावोगावी फिरून आपल्या ज्ञानाने लोकांमधील अंवशद्वा, वाईट चालीरिती, माणसाची कु-कर्तव्ये इ. चा बीमोड करून आपल्याला चांगल्या मार्गाला लावले, मनाचे इलोक, रामरक्षा, ज्ञानेश्वरी, रामायण महाभारतातील कथा, श्रीकृष्णार्जुन कुरुक्षेत्र संवाद इ. वे ज्ञान भांडार आम्हांपुढे ठेऊन आमच्या यशस्वी जीवनाची वाट आज पूर्णपणे सुलभ करून दिली आहे. आम्ही संतांनी केलेले उपकार कधीच विसरू शकत नाहीं.

हिंदू-मुस्लिम एकय साध्यासाठीच श्री साईनाथांनी शिरडी सारख्या खेडचात आपले वास्तव्य केले. धन्य ते शीलधी (शिरडी) व तेथील प्रजाजन. त्यांच्या पूर्वपुण्याईमुळेच श्री साईनाथांसारख्या परम पुण्यवान संतांचे. पाय त्यांच्या पुण्य भूमीत अवतरले, व ओज बाबांच्या शिरडीचा सगळ्या ठिकाणी

उदो—उदो होत आहे. आपल्या भारतात कितीतरी ठिकाणे आहेत की जेथे संतांचे आगमन झाले व त्यांच्यापासून आपणास पुष्कळ शिकायचे आहे, फक्त मनात श्रद्धा व सबूरीची जोड हवी. आज शिरडीचे महात्म्य दिवसेंदिवस वाढत आहे व ती साईनाथांची शिरडी ओळखली जाऊ लागली आहे. तेथील बाबांचे भव्य मंदिर व मूर्ती, द्वारकामाई आपल्या हृदयाचा ठाव घेत आहेत व मुऱ्याप्रमाणे लोकांचा थवा शिरडीस जाऊ लागला आहे. अशा हच्या पवित्र शिरडीचे बाबांनी नंदनवन केले व बाबांच्या पवित्र स्पर्शाने तिथली माती न् माती निर्मळ होउन सगळचा ठिकाणी आपल्याला बाबांचा साक्षात्कार घडतो. बाबांच्या हच्या प्रांतात सर्व जाती-पंथ व धमचे लोक येतात आणि बाबांच्या दर्शनाने आपले जीवन धन्य करून घेतात. शिरडीवरून परतताना ज्याप्रमाणे एखादा स्त्रीला अपले माहेर सोडताना दुःख होते त्याहीपेक्षा जास्त दुःख शिरडी सोडताना होते.

आपल्या महाराष्ट्रात तशी बरीचशी पवित्र वं धार्मिक स्थळे असून संबांच्या पद—स्पर्शाने ती ती स्थळे पावन झाली आहेत. समर्थ रामदास स्वामींचा सज्जनगड, अक्कल कोट, गाडगे महाराज, गजानन महाराज व सद्गुरु झोलेबाबा ह. संतांनी आपल्या भक्तांची दुःखे व संकटे आपणाकडे घेउन चमत्कारा द्वारा प्रेजाजनाना माणुसकी, श्रद्धा, सबूरी भुकेलेल्याला अन्न आणि संसारात राहून प्रपंच कसा करावा हच्याची शिकवण दिली, अशा हच्या संतांच्या पृण्यभूमीचे वर्णन करावे तितके थोडेच आहे. आम्ही भारतीय हच्याबाबतीत सुदैवी असून संतांच्या अभय आशिर्वादाने आमची संस्कृती आजपर्यंत ठिकून राहिली असून आमच्या संस्कृतीची उत्तरोत्तर प्रगति होत राहून तिला नव्या आचार-विचारांची कीड न लागो हीच श्रीसाईनाथ चरणी प्रार्थना.

साई स्मरा, साई भजा, साई आठवा, साई नाम बोला
ध्यानी साई, मनी साई, हृदयी साई, साई मुखे बोला

नांदा सौख्यभरे

गिरणावातील साईधाम मंदिरात सतत २५ वर्ष सेवा करणारे एक साईभक्त (अ जचे उपाध्यक्ष) श्री. नामदेव अनंतराव हटाळकर यांचे पुत्र चि. दिपक यांचा विवाह चि. सौ. कां. कल्पना जयवंत गंदे हिंजबरोबर चंद्रारामजी गर्ल्स हायस्कूल मुंबई येथे १४-५-८३ रोजी सायंकाळी ४-१५ चे मुहूर्तावर थाटाने साजरा करण्यात आला. वधूवरांचे हार्दिक अभिनंदन.

श्रीसाई सहवासातील भक्त संत-श्री गंगागरि महाराज

—श्री. पु. कृ. धुपकर.
२१७—६ जवाहरनगर,
गोरेगाव, मुंबई—६२.

० नाथ पंथात गिरी, पुरी, भारती वगैरे ज्या शाखा आहेत त्यापैकी संत श्री. गंगागीर महाराज गिरी पंथाचे होते. यामुळेच त्यांना गंगागीर म्हणत. नाथपंथी गोसावी संसारी असतात व ते भिक्षा मागून उदर निर्वाह करत असतात. त्यानुसार श्रीसंत गंगागीर महाराजांच्या वडिलांनी त्यांच्या बाळपणीच त्यांना भिक्षा माणण्याची दीक्षा दिली होती. कारण शंभर वर्षापूर्वी खेड्यापाड्यातून शिक्षणासंबंधी भलतेच गैरसमज असल्याने त्यांना शाळेचे दर्शन घडले नव्हते. परंतु परमेश्वराची त्यांच्यावर कृपा होती. जन्मतः हाड मजबूत! भरपूर सहा फूट उंची मनाच्या ठिकाणी पाविश्याची उपजतव देणगी! बाळ-पणापासून त्यांना कुस्तीची विशेष आवड होती. त्यांच्या वडिलांनाही कुस्तीचा नाढ असल्यामुळे त्यांनी हचावाबतीत मुलांकडे विशेष लक्ष पुरविले होते. त्यामुळे अल्पकाळातच गंगागीर महाराज हे नगर जिल्ह्यात प्रसिद्ध पहिलवान म्हणून ओळखले जाऊ लागले. कुस्ती खेळायला लागल्यापासून अपयश माहित नव्हते. त्यांच्या कुस्तीचा निर्णय जणू आगाऊच ठरलेला असायचा! परंतु परमेश्वरी संकेत निराळाच असतो.

संकेत निराळाच असता.
एका प्रसंगी अगदीच सामान्य पहिलवानाने गंगागीर महाराजांना अपयशाचा रस्ता दाखविला. यशवंत मनुष्यास अपयश हे मरणासमान भासते. कुस्ती संपली, ती संपताच गंगागीर महाराजांनी आपला लंगोट सोडला व यशस्वी पहिलवाना-च्या अंगावर फेकला. प्रतिपक्षाच्या अंगावर आपला लंगोट टाकणे म्हणजे त्या क्षणापासून कुस्तीला रामराम ठोकल्याची खुण पहिलवान संप्रदायात पूर्वीपार अशी पद्धत सुरु आहे.

गंगागीर बाबा घरी आले. तालमीचा दरवाजा त्यांनी सोडला व ते विठ्ठल मंदिराच्या दारात शिरले. त्या दिवसापासून ते भजन करू लागले. पूर्वी नाथ-पंथात अनेक भक्त होऊन गेले. त्याप्रमाणे हचांच्या घराण्यातही एखादा भक्त झाला असेल. त्याची ती पुण्याई वारसाहक्काने हचांना मार्ग दाखविण्यास कारणीभूत झाली. कारण गंगागीर महाराज दिवसेंदिवस भक्तिमार्गात वाढती प्रगति करत चालले. महाराष्ट्र ही भागवत धर्मीय सतांची भूमी हच्या भूमीने

आजवर अनेक संताना जन्म दिला. त्यांचा किर्तीध्वज सतत फडकत राहिल अशी राष्ट्रोद्धाराची व धर्मप्रसाराची कर्तवगारी त्यांचिकडून करून घेतली. अशा त्या श्रेष्ठ संप्रदायाचे अनुदायित्व श्रीसंत गंगागीरमहाराजांनी स्वीकारले. त्यांनी नामस्मरणाचा गडगडाट भोळधाभाविकात सुरु केला. श्रीगंगागीर महाराज भजनास उभे राहिले तर सतत आठ आठ तास उभे रहात. निस्सीम परमेश्वर भक्ति, सत्याचरण, निरहंकारवृत्ती, परोपकार, निःस्वार्थता व नैष्ठिक ब्रह्मचर्य हृदयमुळे समाज त्यांच्याकडे आकर्षिला गेला. नगर, नाशिक, औरंगाबाद हृदय जिल्ह्यात त्यांनी मोठमोठे नामस्पत्ताह केले. लाखो लोकांस अन्नदान करून त्यांच्यात परमेश्वरभक्तीचा प्रसार केला. शेवटपर्यंत ते श्रीसाईबाबांच्या अलौकिक साधुत्वाचा प्रत्येक ठिकाणी व नामस्पत्ताहात मोठ्या गौरवाने उल्लेख करीत.

श्रीसाईबाबांनी आपल्या तपश्चर्येच्या स्थानाजवळील जागा साफ केली त्या ठिकाणी त्यांनी फुलझाडे लावली. त्याझांडांची सर्वप्रकारे निगा राखण्याची कामे ते स्वतः करीत. एका प्रसंगी संत गंगागीर महाराज शिर्डी येथे आले. त्यावेळी श्रीसाई महाराज दोन्ही हातात खापराच्या घागरी घेऊन झाडांना पाणी घालीत होते. अशावेळी उभयतांची भेट झाली. त्यावेळी परस्पर परस्परांकडे आत्मीय-तेच्या भावनेने पाहू लागले. भेटीचे गूढ ते दोघेही आपल्या नजरेने ओळखू लागले. आत्मिक दृष्टीच्या भावनेने दोघांनी परस्परांची थोरवी जाणून घेतली. नंतर तोंडातून एक शब्दही नं काढता दोवे आपापल्या मागणी निघुन गेले. त्या दोन महात्म्यांच्या भेटीचे खरे महत्त्व कोणत्याही संसारी जीवास समजणे अशक्य! कारण श्रेष्ठ भक्तांची योग्यता ओळखण्यास दुसरा भक्तही तसल्याच योग्यतेचा असावा लागतो. संसारी मनुष्य असल्या महात्म्याजवळ जन्मभर राहिला तरी त्याला त्याच्या दैवी शक्तीची कल्पना येणे शक्य नाहीं.

नंतर श्रीगंगागीर महाराज शिर्डी गावात गेले. त्यावेळी गावातील कै. तात्या कोते पाटील वगैरे प्रमुख मंडळी परगावी गेलेली होती. हृदयमुळे श्री. गंगागीर महाराज 'रुई' हृदय शेजारच्या गावी निघून गेले. असला महान भक्त आपल्या गावी आला असता आपली भेट होऊ नये हृदयाची गावातील पुढारी मंडळीस हळहळ वाटू लागली. दुसऱ्याच दिवशी कै. तात्या कोते पाटील कै. गणपतराव गायके, कै. दाजिवा पाटील कोते वगैरे मंडळी 'रुई' गावी जाऊन गंगागीर महाराजांची त्यांनी भेट घेतली. व सर्वांनी महाराजांना विनंती केली की "आमचे गावी नामस्पत्ताह करावा" त्यासाठी आम्ही वीस पोती गहू देतो. इतर लोकही आपापल्या शक्तीनुसार मदत करतीलच. आपण यावेच आपला शब्द घेतल्याशिवाय आम्ही येथून जाणार नाहीं.

विठ्ठलभक्त गंगागीर महाराज त्यांना म्हणाले, “तुमच्या गावी आता नामसप्ताहाची मुळीच गरज नाही. कारण आता शिर्डी हे गाव पूर्वीचे राहिले नाही. लवकरच तुमच्या गावाला प्रसिद्ध क्षेत्राचे महत्त्व प्राप्त होणार आहे.” “भवितव्यता आपल्या पोटातील गूढ गोष्टीचा थांग प्रत्यक्ष भविष्यालासुद्धा लागू देत नाही. परंतु संत महात्मे आपल्या अंतदृष्टीने तिच्या हृदयातल्या अत्यंत महत्त्वाच्या गोष्टी जाणू शकतात.”

संत गंगागीर महाराज म्हणाले “तुमच्या शिर्डी गावात जो साध्युपुरुष आहे त्याच्या आगमनाने, तपश्चर्येने व वास्तव्याने तुमच्या गावाचे मूळ रूप पूर्णतः पालटणार. कारण तो अतिश्रेष्ठ असा महात्मा असून अवतारी पुरुष आहे. याच्या होणाऱ्या वास्तव्याने शिर्डी ही पुण्यभूमी म्हणून गणली जाणार. त्याच्या चरणाने पवित्र आलेली धुळ मस्तकी धारण करण्यासाठी देशोदेशीच्या भाविकांच्या झंडीच्या झंडी तेथे लोटील. शिर्डीचे हे भाग्य देशाचे देश व्यापून टाकील. शिर्डी क्षेत्राच्या वास्तव्याने अनेकांच्या पापराशि जठन खाक होतील. ते पुण्यवान ठरतील धार्मिकांच्या मनःकामना पूर्ण होतील. शिर्डीकरांच्या अनेक पूर्वजांची पुण्याई कलास आली म्हणून हा महात्मा शिर्डीस आला.”

संत गंगागीर महाराजांच्या हच्या बोलण्याचा शिर्डीकरांवर फार परिणाम झाला, व त्यांना जास्त आग्रह न करता ते परत गावी आले. संत गंगागीर महाराजांची भविष्यवाणी शिर्डी येथे आज सत्यस्वरूपात दिसून येते. आहे.

संत गंगागीर महाराजांच्या उपदेशाचा शिर्डी गावावर चांगलाच परिणाम झाला. गावातील लोक श्रीबाबांकडे आदराच्या भावनेने पाहू लागले. हा कोणी अवतारी पुरुष असला पाहिजे ही त्यांची भावना बळावू लागली. काहीं दिवसां-नंतर श्री गंगागीर महाराजांनी शिर्डीकरांच्या आग्रहास्तव, नामसप्ताह करण्यास मान्यता दिली. शिर्डीकरांनी मोठ्या प्रमाणात नामसप्ताह केला. शेवटच्या दिवशी आसपासच्या गावातून हजारोंनी मंडळी आली. श्रीगंगागीर महाराजांनी त्यांच्या हृदयात श्रीसाई महाराजांविषयी आदरभाव निर्माण केला. नामसप्ताहाच्या शेवटच्या दिवशी आलेल्या सर्वांना शिर्डीकरांनी अन्नदान केले व नामसप्ताहाची सांगता केली. नंतर श्रीसाईबाबांच्या पूर्वदिनक्रमात बराच फरक झाल्याचे दिसू लागले. भेटीस येणाऱ्या भक्तांशी बोलणे, त्यांच्या प्रश्नांची उत्तरे अगदी मोजक्या परंतु परिणामकारक शब्दात देणे. भिक्षेसाठी स्वतः पाच घरी जाणे व इतरही वाहच गोष्टीत अल्पसे लक्ष घालणे हे प्रकार सुरु झाले. त्यामुळे समाज वाढत्या प्रमाणावर त्यांच्या भोवती जमा होऊ लागला.

श्रीबाबांनी मला मोहित केले

—श्री. पी. एन्. भास्करे
शिक्षक निवास, मु. घो. माळीनगर
जि. सोलापूर

० आज मानवप्राणी दैनंदिन जीवनातील अनेक घडामोडींनी अगदी व्रस्त होऊन गेला आहे. आर्थिक, सामाजिक, कौटुंबिक अशा विविध स्तरावरील अनेक अप्रिय घडामोडीमुळे मानवाला जीवन जगणे असहय झाले आहे. सामाजिक व नैतिक मूल्यांचे अवमूल्यन झाले आहे. दैनंदिन जीवनात असा कोणताही आशेचा किण वहाव्यास मिळत नाहीं की ज्याच्या आधारे आपण पुढील वाटचाल करण्याची उमेद वाळगावी.

अशा या निराशाजनक जीवनप्रवाहातील जर कोणता आशेचा आधार असेल तर तो म्हणजे शिर्डीवरील श्रद्धा की जी आजहि अनेकांच्या बाबत फलदूष होत आहे. दिव्य चमत्काररूपी संदेश देऊन हे असहय जीवन सुसहय करण्याचे दिव्य कार्य वावा करीत आहेत. आणि हे, मी सांगतो म्हणून नव्हे तर याचा लाखोंनी अनुभव अनुभवला आहे व तो यापूर्वी श्री साईलीलामधून प्रकट केला आहे व भेटीअंती एकमेणांना समक्ष व्यक्त केला आहे. मीही या मुख्य अनुभूतींचा आस्वाद घेतला आहे. परंतु एवढ्यात मन कबूल होत नव्हते कारण वाटत असे की कदाचित तो योगायोग असावा. परंतु प्रसंगाच्या अनुभूती-मध्ये सातत्य येऊ लागल्यानंतर मात्र खंबीरपणे श्रीबाबांच्या दिव्यत्वाचा स्वीकार करते झाले.

तो दिवस मोठा विलक्षण म्हणावा लागेल ज्या दिवशी बांबांनी मला त्यांच्या दिव्य चमत्काररूपी अनुभूतींच्या पर्वातील प्रथम पानाची ओळख करून दिली. प्रसंग असा होता की, ‘चार वर्षापूर्वीच्या दिवाळीचा सण. शिष्यांचेकडील प्रबंड गर्दीमुळे मुलांना कपडे घेण्यासाठी रेडीमेड कपड्यांच्या दुकानात गेलो होतो. कपड्यांची खरेदी झाल्यानंतर दुकानदाराने गुंडाळी करून ठेवलेल्या अनेक कॅलेंडरपैकी एक कॅलेंडरची गुंडाळी माझेपुढे केली. मी त्यांची साभार माफी मागून “मला कॅलेंडरमध्ये रस नसल्याचे सांगितले. त्यांनी फारच आग्रह केला तेव्हां मी म्हणालो, “मग त्यातील एखादे देवादिकांपैकी असेल ते द्या.

त्यावर ते म्हणाले, “देवापैकी नाहीं, हे असू द्या म्हणून त्यांनी ते पिशवीत ठेवले. व म्हणाले तुम्हांला नको असेल तर तुमच्या मित्रमंडळीपैकी कोणाला तरी द्या. ज्ञाले, आम्ही घरी आलो व मुलांनी ती कॅलेंडरची गुडाळी ताबडतोव सोडून पाहिली व साईबाबा-साईबाबा म्हणून ओरडू लागले. मलाहि मोठे सुखद आश्चर्य वाटले. ते हचावद्दल की इतक्या त्या सर्व नटनट्यांच्या कॅलेंडर-मधून आपल्या वाटचास दुकानदार देवाचे कॅलेंडर नाहीं म्हणत असतांना नेमके श्री साईबाबाचे कॅलेंडर यावे हा मोठा योगच म्हटला पाहिजे. बाबांचा तो आशिर्वाद स्थितीतील फोटो सर्वांना फारच आवडला व हा एक शुभ योगायोग म्हणून आम्ही ते कॅलेंडर घरात लावले.

पुढे दोन तीन दिवसांनंतरचा प्रसंग मी नववीच्या वर्गात शिकवित होतो. वर्गात शिकवित असता। एक मुलगी दुर्लक्ष करून इतर पुस्तक वाचत असल्याचे निर्दर्शनास आल्यावरून तिला उमे केले व पुस्तक टेबलावर आणून ठेवण्यास सांगितले. मुलगी घावरत घावरत टेबलाजवळ आली व पुस्तक टेबलावर ठेवले व रडू लागली व पुन्हा दुर्लक्ष करणार नाहीं असे म्हणू लागली. एवढ्यात माझे लक्ष त्या टेबलावरील पुस्तकाकडे गेले. पहातो तो काय पुस्तकावर श्रीबाबांचा आशिर्वाद स्थितीतील फोटो व पुस्तक श्रीसाईचरीत्रीचे होते. मी मुलीस म्हणालो “रडू नकोस. मी पुस्तक तुला परत देईन. मला ते वाचण्यासाठी दोन दिवस हवे आहे” मुलगी ही थोडी समाधानात परत गेली व मलाहि दुसरा सुखद आश्चर्याचा धक्का वसला.

पुढे हचा प्रसंगानंतर दहा ते पंधरा दिवसांनी आमचे माळीनगर येथील भजनी मंडळातील एक वयस्कर गृहस्थ श्री चव्हाण नाना माझेकडे आले व मला म्हणाले, “सर, तुमच्यासाठी एक निरोप आणला आहे” मी म्हणालो, “कसला निरोप?” त्यावर ते म्हणाले “तुम्हांला २२ जुलै रोजी, गुरुपौर्णिमेच्या उत्सवास बाबांनी शिर्डीस बोलावले आहे.” हे ऐकताच मात्र मी पुन्हा कोड्यात पडलो. डोक्यात विचार सुरु झाले, ते कॅलेंडर! ते पुस्तक! आणि आता तर काहीएक संदर्भ नसता प्रत्यक्ष निरोप! काही कळेना. परंतु मनाने निप्रह केला की आता शिर्डीस गेले पाहिजे. कारण हचा तीन प्रसंगातून बाबांनी मला त्यांच्याकडे चांगलेच खेचून घेतले होते. माझेबरोबर शिर्डीस येण्याचे आमचे येथील श्री. साबडेसरांनी कबूल केले. सकाळी सहा वाजता घरातून बाहेर पडलो वाटेतच श्री साबडेसरांचे वडील भेटले. ते माझीच वाट पहात असावे मला म्हणाले आमच्या सतीशचे तूरं रद्द झाले आहे. तेव्हां हे अकरा रूपये घ्या व

तुम्हीच आमचा अभिषेक करा. मला सुखातीस वाईट वाटले परंतु मनात विचार केला की हाहि काहीतरी सूचक संकेत असावा. कदाचित बाबांनी मला एकट्यास येण्यास सुचविले असावे माळीनगर श्रीरामपूर गाडीत बसून निघालो, गाडी अकलूज स्टॅडवर येताच एक फकीर गाडीच्या दिशेने येत असलेला पाहिला आणि तो आला तो थेट माझ्या खिडकीकडे. हातातील कटोरी माझेकडे करीत माझेकडे एक नेत्रकटाक्ष टाकला. काही बोलला नाही. मी त्याच्या कटोरीत दक्षिणा टाकताच इतर कोणालाही न मागता तो परत निघून गेला. आता गाडी दौँड स्टॅडवर आली होती. कण्डकटरने सांगितले की गाडी उतारना चहापान करण्यासाठी १० ते १५ मिनिटचे थांबेल. सर्व उतारु झटपट गाडीतून उतरले. आता गाडीत आम्ही दोघेचौधेजण शिल्लक राहिलो होतो. तेवढ्यात एक नाथसंप्रदायातील याचक हातात त्रिशूल घेऊन गाडीत आला. विपुल जटासंभार, भगवी वस्त्रे अशा स्थितीत तो गाडीत त्रिशूल आपटीत येरळाऱ्या धालू लागला तो वडवडत होता, “इस गाडीमें है कोई साईबाबाका चेला? अगर है तो दिखादे अपनी भक्ती!” या वाक्याबरोबर मी मात्र चक्रावून गेलो. कारण बाबा सतत जाणीवपूर्वक मला त्यांच्याकडे खेचून घेत होते. गाडीतील इतर दोघे त्याच्याकडे थोड्याशा कुचेष्टने पहात होते. हे सर्व मी चूपचाप बसून पहात होतो. तेवढ्यात तो पुढे म्हणाला, “इस गाडीमें एक साईबाबाका चेला है और वो शिर्डी चला है। तो दिखादे अपनी भक्ती। मी त्याचे टोकरीत दक्षिणा टाकताच तोहि न थांबता निघून गेला. आता हच्या सर्व प्रकारामुळे मला केंव्हां एकदा बाबांचे दर्शन होते असे झाले हाते.

शिर्डीस पोहचताच सर्वप्रथम मंदिरात जाऊन दर्शन घेतले. नेत्र अश्रुनी भरून आले. समाधान वाटले. शिर्डीने जणू पंढरीचे रूप धारण केले होते. भाविकांच्या चेहऱ्यावरहि भक्तिभाव ओसंडत होता. लोकांच्या बोलण्यातून ‘अभिषेक तिकिट विक्री’ पहाटे सुरु असल्याचे समजले. विचार आला की गुरुपौर्णिमेचा अभिषेक योग घडून आल्यास परमभाग्य! पहाटे दीडदोन वाजता आपोआप जाग आली. स्नान वगैरे कार्यक्रम पार पडला व तिकिटाच्या रांगेत येऊन उभा राहिलो. माझे पुढे पाचदहा मंडळी रांगेत होती. तिकिटहि मिळाले व गाभाऱ्यात आलो. समाधिवर बसून अभिषेक लाभ झाला. लोक बोलत होते गुरुपौर्णिमेच्या अफाट गर्दीत हा लाभ फारच दुमिळ असतो. मनाला फारच समाधान वाटले. अशा प्रकारे बाबांचे गोड दर्शनाचा व अभिषेकाचा सोहळा पार पडल्यानंतर ठरविले की बाबांची अल्प अशी सेवा बांधून ध्यावी. वर्षभर

साईंचरणी प्रसाद व उदीसाठी दहा रुपये महिना पाठविण्याचा संकल्प सोडला परंतु कालगतिनुसार एक वर्षांनंतर मी फारच आजारी पडलो. पुणे, मुंबई, मिरज, सांगली या ठिकाणी औपघोषचारासाठी जाऊन आलो. परंतु निदान होईना व नेमका आजार कोणता हेच कठेना. अशक्तपणा मात्र वाढतच चालला शरीर साथ देईना. नेहमी वस्त मनःस्थितीत काळ जाऊ लागला. असेच एकदा मनात साईंबाबाना वासलेल्या मनःस्थितीत हवालदिल होउन आठवित असता माझे घरी एक मुलगी आली व म्हणाली, 'सर, माझ्या बहिणीने प्रसाद दिला आहे.' मी विचारले, "प्रसाद? कोणत्या ठिकाणचा?" ती म्हणाली "शिर्डीचा" गुहवारचा दिवस व शिर्डीचा प्रसाद, ही मोठी समाधानाची घटना वाटली. मी दुसरे दिवशी अमावस्येची दर महिन्याची वारी करण्यासाठी वडवळला गेलो. श्री वटमिंद्र नागनाथ महाराजांचि दर्शन घेऊन सायंकाळी घरी आलो. घरी आल्या आल्या मिसेसनी विचारले, "अहो तुम्ही तो शिर्डीचा प्रसाद खाल्ला का?" मी "होय" म्हणालो. मिसेस म्हणाली, "अहो शेजारच्या फडणीस बाईंनी सांगितले आहे की, वोराटे वाईच्या स्वप्नात बाबानी काल बुधवारी रात्री असे सांगितले की, तू महिन्यापूर्वी शिर्डीस येऊन माझा प्रसाद घेऊन गेलीस आणि तो प्रसाद खुटीस अडकवून ठेवला आहेस. तिकडे माझा सेवक, भास्करेसर आजारी असून त्याला तू प्रसाद का दिला नाहीस. उद्या तो नेऊन दे. आणि बाबांच्या सूचनेनुसार त्या बाईंनी प्रसाद पाठविला आहे. अर्थात त्या दिवसापासून माझ्या तव्येतीस आराम पडू लागला व तव्येत आपोआपच मुधारू लागली. अशा एक ना अनेक चमत्कारांनी बाबानी मोहित केल्यावर मी बाबांच्या प्रतिमा मित्रमंडळीना भेट देण्याच्या सेवेचा संकल्प सोडला. मी भेट दिलेला फोटो मित्रमंडळी आवडीने खिशात ठेवू लागली. फोटो त्यांचे जवळ आल्यापासून त्यानाहि काही अनुभव येऊ लागले. त्यातील एका शिक्षकांनी त्यांचा प्रत्यक्ष अनुभवलेला प्रकार सांगितला. दोन शिक्षक श्री. भांडुर्गे व श्री. वारवकर बुलेटवर बसून गावी जात असता त्यांना रस्त्यात एक मुलगी आडवी आली व त्यांच्या गाडीच्या धवक्याने ती हवेत जवळ जवळ ५० फूट फेकली गेली. तिने जमिनीवर पडताच काही एक हालचाल केली नाहीं. सर्वांना वाटले ती खलास झाली. लोकांनी आरडाओरडा करून त्या दोघांचा पाठलाग सुरु केला. बुलेट चालविणाऱ्या शिक्षकाचा पटून जाण्याचा विचार होता. परंतु पाठीमागे बसलेल्या शिक्षकाने त्यांना तसे न करण्याबद्दल सल्ला दिला. त्यांनी खिशाती ल बाबांचा फोटो वाहेर काढून नमस्कार केला व याचना केली की बाबा या गंभीर प्रसंगातून आम्हांला वाचवा. तेवढ्या अवधीमध्ये इकडे त्या

मुळीच्या तोंडावर पाणी शिपडून तिच्या तोंडातहि थोडे पाणी ओतण्याचा प्रयत्न झाला होता. आणि काय आश्चर्य ती मुळगी जणू काही घडलेच नाहीं अशा अविभावित उठून उभी राहिली व फरॉक झटकत बाजूला निघून गेली. तिला थोडे देखील खरचटले नव्हते. याचेही सर्वांना आश्चर्य वाटले. हा प्रसंग आठवला की त्या दोधा शिक्षकांच्या अंगावर शहारे येतात. ते वारंवार मला म्हणतात की तुमच्या बाबांनी आम्हांला अतिशय गंभीर प्रसंगातून वाचविले. नाहीतर काही खरे नव्हते. असे एक ना अनेक दाखले बाबांनी दिले आहेत.

परवाचीच गोष्ट घ्या भारत विरुद्ध वेस्टइंडिज यांच्यामधील प्रुडेंशियल वर्ल्डकप क्रिकेटचा अंतिम सामना, भारताची केवळ १८३ धावात दयनीय अवस्था झालेली. आम्ही वरेच शिक्षक मैदानावर बसून रात्री ११ चे दरम्यान रेडिओ-वरील कॉमेंटेरी ऐकत होतो. मी म्हणालो बाबांनी एवढी इच्छा मान्य करून भारताचा विजय घडवून आणावा. तसे झाले तर मी शिर्डीस दहा रुपयांची मनिअॉर्डर प्रसादासाठी पाठवीन. सर्वांना ते अशक्य वाटले कारण वेस्टइंडिज सारख्या वलाढ्य संघास १८३ धावा करणे काहीच अवघड नव्हते. व त्यांच्या रिचर्ड्सने चौकारांची आतपवाजी सुरू करून ते दाखवून देण्यास सुरवात केलीही होती. परंतु माझे मन मला सांगत होते की पृथ्वीच्या पाठीवरील कोणतीहि अशक्य घटना बाबा सहज शक्य करू शकतात. आणि खरोखरच त्यावेळी वेस्टइंडिजचे खंदे दीरे एका पाठोपाठ वाद होऊ लागले. व भारताच्या विजयाचा मुखद घक्का आम्हां शिक्षकां बरोवरच सर्व भारतीयांना बसला. खरोखर बाबांच्या सामर्थ्याच्या कल्पना करताच येत नाहीत तुम्ही करूणा भाकताच ते तुमच्यासाठी धावून आलेच म्हणून समजा.

बाबांनी किंत्येकांच्या अशक्यप्राय शारिरिक व्याधि औषधपाण्याशिवाय वन्या करून आधुनिक वैद्यकीय क्षेत्रात काम करणाऱ्या तज डॉक्टरांना कोळचात टाकले आहे. कुणाला आर्थिक तर कुणाला मानसिक व्याधितून मुक्त केले आहे. परंतु हे सर्व श्रद्धा व सवुरी असेल तरच अनुभवता येईल. श्री. बाबांचे चरणी निर्भय श्रद्धा व तेवढाचा तोलामोलाची सवुरी ठेवली की आपल्याला या भव-सागरातून तरुन जाणे कठीण नाहीं. श्री बाबांच्या आशिवादाने सर्व मानव-जातीचे कल्याण होवो. हीच श्री बाबांचे चरणी नम्र प्रार्थना.

दाता दावत्त्व आणि दान

-श्री. र. श्री. पूजारी.

‘रमा निवास’ १९२ सदाशिव पेठ, पुणे-३०.

* आपण केलेत्या संचयातील काही अंश इतराना देऊन टाकणारा तो दाता. देऊन टाकण्याचे मनाचे उदारपण हे दातृत्व. जे देऊन टाकले ते दान, देणगी किंवा मदत.

केलेला संचय अन्न-वस्त्र, धन-धान्य, विद्या-कला या स्वरूपाचा असू
युक्ते.

जे दान केले ते कोणत्या अपेक्षेने, कोणत्या भावनेने, कोणत्या प्रतीचे असेतीन प्रमुख प्रश्न येथे निर्माण होतात. जे दिले ते स्वार्थपिंडी की प्रेमाने, मोकळेपणी की हात राखून, उत्कृष्ट की निकृष्ट ही त्या प्रश्नांची नेमकी उत्तरे असतात.

सात्त्विक मनुष्य संचयाचा लाभ इतरांना मुक्तपणे देतो. राजस मनुष्य संचयाचा पुरेपूर उपभोग घेऊन उरलेला अंश 'मुखी' पडावा या भावनेने वाटून टाकतो. तामस मनुष्य आळस आणि व्यसन यामुळे संचय खलास करून टाकतो.

ओळ्यामुळे होडी बुऱ्हू नये म्हणून संचिताचा तेवढाच भाग गंगार्पण करून टाकणाराही एक वर्ग असतो. तर संचय अवाधित रहावा या हेतूने एखादा वंगाली जमिनदार आपल्या भातशेतीच्या बांधाना एखाद्या संताच्या सल्लियावरून भोकेही पाडून ठेवतो.

संचयाचा विनियोग मनुष्यप्राणी अशा रीतीने आपल्या सात्त्विक, राजस, तामस किंवा संमिश्र वृत्तीच्या आश्रयाने करीत असतो. तरीही या संचयाचा मूळ कर्ता कोण, हे संचयकर्म तो का करीत असतो, विनिमयाची व्यवस्था तो माणसांकडेच का देतो हे प्रश्न अनुत्तरीतच राहातात.

ती उत्तरे सात्त्विक मनव्य चितनामुळे शोधून काढतो.

या कर्तृत्वाचा कर्ता ईश्वर. मानवी कल्याणासाठी हे कर्म तो करतो. विनिमयाचे म्हणजे वाटपाचे काम योजनापूर्वक तो माणसाकडे देतो.

या व्यवहारामुळे मानवामानवामधील बंधुभाव वाढावा अशी त्याची इच्छा असते.

माणसे फळझाडे लावू शकतात. विज्ञानबुद्धीमुळे मशागतही पूर्ण शास्त्रीय दृष्टीकोनांतून करू शकतात. पण फळ उत्तम स्थितीत हाती येईलच याची खात्री देऊ शकत नाहीत.

येथेच कर्मामगील ईश्वरी सत्तेचा प्रत्यय येतो. चैतन्यरूप ईश्वरी सत्ताच सर्व काही करते हे पटते. मी नोकर नव्हे, मी मालक हा गर्वही क्षणात उत्तरतो मी दाता, दानी, दानशूर या मोठेपणाचे पितळही येथेच उघडे पडते.

मालिक कोण, याचे उत्तर “अल्ला” असे श्रीबाबा देतात. वाटप कशाचे, किती प्रमाणात याचे उत्तर “जो जे वांछील” असे श्रीज्ञानेश्वर महाराज देतात. तुमची भूमिका या वाटपात कोणती, याचे उत्तर “फोडिल भांडार धन्याचा हा माल! मी तव हमाल, भारवाही” असे श्री तुकाराम महाराज देतात.

देवाची हमाली करताना संत सर्वांचा संतोष पाहातात. दाता, दानी एक ईश्वर, असे म्हणतात. ईश्वराचे हे भांडार सर्वांना खुले आहे असा अंतस्थाचा स्फोट करून, ते तुम्ही लुटा असा प्रेमळ आदेश ते देतात.

वहिवाटीचा हक्क मानवी कायद्याच्या शिक्कामोर्तबामुळे मालकीहक्क होऊन वसतो. हा संचय माझ्या मालकीचा अशी भाषा बोलण्यास तो शिकतो. पण संत मूत्र “मी अनल हक्क नव्हे” असे सांगतात. “मी यादे हक्क आहे” अशी नम्र भूमिका धारण करतात. मी स्वतः देव नव्हे, देवाचा वंदा नोकर आहे या भूमिकेने ते कर्मे करतात.

दान म्हणून मोठ्या उदारपणे आपण जे इतरांना देतो ते वस्तुतः आपल्या मालकीचे नसतेच. परमेश्वराने आपल्या पदरी घातलेले ते भाग्य असते. त्याचा खोटा मोठेपणा मिरवून स्वतःचे महत्त्व मात्र आपण वाढवित असतो.

नित्य मी जिवंत जाणा हेचि सत्य, नित्य ध्या प्रचिती अनुभवे

—डॉ. कु. शुभांगी म. पितळे
पितळेवाडी, हनुमान रोड, विलेपाले ४०० ०५७

* सुमारे ६४ वर्षांपूर्वी श्री क्षेत्र शिरडी येथे साईमाऊलीने आपल्या नश्वर देहाचा त्याग केला; परंतु आज दी ती आपल्या भक्तांना हृदया ना त्या रूपात दर्शन देते, अनुभव देते. आपण मनापासून तळमळीने हाक मारली, की भक्ताचे गाहाणे दूर करण्यासाठी श्री साईमाऊली तातडीने धाव घेते. हा आपला सर्वांचा अनुभव आहे. असाच मला नुकताच आलेला रोमांचकारी अनुभव पुढे सांगत आहे. या अनुभवामुळे मास्री साईबाबांविषयी असलेली श्रद्धा व निष्ठा आणखीनंतर वृद्धिंगत झाली.

माझी एक परमप्रिय मैत्रीण हृदया वर्षी वाणिज्य शाखेच्या प्रथम वर्षाच्या परीक्षेला वसली होती. दिनांक १५ मे रोजी मुंबई विश्वविद्यालयाने त्यांचा निकाल जाहिर केला. हृदया परीक्षेत तिळा एका विषयात (गणित) अरेक्षेपेक्षा कमी मार्क्स मिळून ए.टी. के.टी. मिळाली. अर्थात् ही गोष्ट वाईट होती. आम्ही सर्वांनी तिळा रिझल्टच वाईट आहे. हृदयावर विश्वविद्यालयाकडून चौकशी होईल म्हणून तू फेरतपासणीसाठी अर्ज दाखल कर, असे सांगितले.

त्यानंतर थोड्या दिवसांनी मी व ती साईच्या देवळात जाऊन आशिर्वाद घेऊन युनिवर्सिटीत गेलो. तेथे फेरतपासणीसाठी थोड्याच दिवसांचा अवधी दिला असल्यामुळे विद्यार्थ्यांची एकच झुंबड उडाली होती. आमच्याकडील तिच्या कॉलेजने दिलेला व खुद युनिवर्सिटीचा फॉर्म यामध्ये फारच तकावत आढळली. तसेच प्रश्नपत्रिकेची खरी प्रत जोडा असेही सांगितले होते. आमच्या कडे ती नव्हती. मी शेजारच्या मुलाकडून प्रश्नपत्रिका घेऊन दुकानातून त्याची कॉपी आणण्यास गेले. ही जमवाजमव करेपर्यंत अर्ज स्विकारायची वेळ संपत आली. तिचा धीर खचत होता. मी मनातल्या मनात साईचा धावा करत होते.

इतव्यात एक चमत्कार घडला. दारावरचा रखवालदार मुलांची गर्दी हटवत असता मी एका बाजूला उभी होते ती रांगेतील पहिल्या क्रमांकावर आले आणि आत शिरले. माझी मैत्रीण जी शेवटी ताटकळत उभी होती, तिच्याकडून खूण करून सर्व कागद मागून घेतले व पैसे भरले आणि विचारले “किती दिवसांनी कळेल?” त्याच्वेळी एक अत्यंत मनोहर अशी श्रीसाईंची प्रतिमा असलेली अंगठी घातलेला हात मला दिसला व पावतीबरोबर उत्तर आले, “१५ दिवसांनी”. जणू काही बाबाच मला सांगत होते. “श्रद्धा ठेव आणि सवुरीनं घे.” अत्यानंदाने मी तिला सांगितले, अग आपले काम नव्ही ज्ञालेच.

त्यानंतर थोड्या दिवसांनी खरोखरच पेपरात बातमी वाचली की अपरिहार्य कारणामुळे बच्याचशा निकालात चुका आढळून आल्या आहेत. संबंधितांना नवीन सुधारीत गुणांची पत्रे येतील. तिच्याही घरी ती उत्तीर्ण ज्ञाल्याचे पत्र आले व घरावरचे एक नैराश्याचे सावट द्वार ज्ञाले.

ही बातमी ऐकताच आनंदातिशयाने माझे मन मोहरून गेले. भक्तिभावाने साईमाझलीच्या प्रतिमेला हात जोडताच शब्द आठवले –

घडो सतत सत्कृति मतीही दे जगत्पावना ।

समर्थ गुरु साईनाथ पुरवी मनोकामना ॥

प्रभादेवीचा 'श्रीसिद्धीविनायक'

—श्री. गणपतराव सामंत एम. ए.
 निवासी व्यवस्थापक — श्रीमहालक्ष्मी मंदिर
 मुंबई — ४०० ०२६.

● सर्व देवांमध्ये गणपती अप्रेसर स्थान आहे. गणपती मंदिरे भारतात व इतर देशातही आढळतात. अशाच एका मुंबईतील प्रभादेवीच्या परिसरातील पुरातन व सुप्रसिद्ध "सिद्धिविनायका" बद्ल माहिती देण्याचा हा एक नम प्रयत्न. नवसास पावगान्या अशा या मंदिराकडे मंगळवार, संकष्टी अंगारीका अज्ञा दिवशी भाविकांच्या रांगा पाढून असे वाटते की खचितच हे जागृत देवस्थान आहे. आपल्या तेजाने, शक्तिने हे दैवत भाविकांस आपल्याकडे खेचत आहे. भाविकांच्या मनोकामना पूर्ण झाल्यामुळे भाविक वारंवार खेचले जातात.

या सिद्धीविनायका विवयी जी माहिती उपलब्ध आहे ती अशी—

मुंबईमध्ये आज जिकडे-तिकडे इमारती दिसत आहेत. मोकळ्या जागा दिसल्या की त्याठिकाणी इमारती आल्याच. झाडे तोडून इमारती बांधणे हा एकच उद्योग मुंबईत चालू आहे. अशा परिस्थितीत आपण जर प्रभादेवी विभागात गेलो तर तेथे बरेच माड, जुनी बैठी घरे, थोड्या मोकळ्या जिमीनी त्यावर भाजीपाला लावलेला असा निसर्ग अजून दिसतो व याच परिसरात सिद्धिविनायक मंदिर आहे. सुमारे शंभर वर्षांमागे एका आग्री जातीच्या बाईने हे मंदिर बांधले. या बाईच्या वरातील भिंतीवर उजव्या सोडेच्या गणपतीचे चित्र होते व या चित्रावरूनच ही सध्या असलेली गणपतीची मूर्ति तिने घडवून घेतली व प्रभादेवीला स्थापना केली. शास्त्रातील वर्णनाप्रमाणे मूर्तिची घडण आहे.

मूर्ति साधारण तीन फूटी व काळ्या पाषाणाची असावी. नंतर कालांतराने तिच्यावर चौंडी रंग चढवला असावा. सोंड उजवी, माझ्यावर मुकूट, चार हात, वरच्या दोन हातात अंकुश व कमळ, खालच्या उजव्या हातात माळ व डाव्या हातात मोदकवाटी, लहान उदर, गळ्यात सर्पचि जानवे, बाजूना ऋद्धि-सिद्धी अशी साधारण घडण आहे.

श्री अळकलकोट महाराजांचे शिष्य रामकृष्ण जांभेकर यांच्या आज्ञेवरून गणेशभक्ति परायण श्री. गोविंद चिताभण फाटक यांनी प्रभादेवीस येऊन बरेच कष्ट घेऊन या सिद्धीविनायकाची देखभाल केली. परिसर सुधारला व मूळ पापाणी मूर्ति रंगवून आकर्पक बनविली.

लक्षण विठ्ठू पटेल यांनी हे देऊळ १९ नोव्हेंबर १८०१ रोजी बांधून पूर्ण केले.

वर लिहेल्याप्रमाणे ज्या आणी बाईने ही मूर्ति बनवून घेतली ती माटुंग्यास रहात असावी. घरची परिस्थिती सधन होती पण तिळा मूळ नव्हते. म्हणून तिने मूळ ज्ञाल्यावर गणपति मंदिर बांधू असा नवस केला होता. पण मूळ होण्यापूर्वीच तिचा पति निधन पावला. अशा परिस्थितीत जरी मूळ ज्ञाले नाही तरी तिने आपला नवस पूर्ण केला. निदान आपणास गणपती पावला नाही तरी इतरांस तो पावो या सुदिच्छेने तिने गणपतिमंदिर बांधले. हाच सिद्धी-विनायक आज अनेकांना पावतो याची प्रचिती येते.

‘वरील माहिती काल्पनिक नसून ती “मुंबईतील देवालये” ले. रघुनाथजी व “श्रीगणेशकोप” या ग्रंथांच्या आधारे आहे.

या एकदर माहितीवरून हा सिद्धीविनायक जवळ-जवळ पावणे दोनशे वर्षाचा असावा. मूर्ति हल्लीची असो, ऐतिहासिक असो व पौराणिक असो आपणास एक गोष्ट मान्य करावयास हवी की जस-जसे भाविक आपल्या पूजेने, श्रद्धेने, पारायणानी, शास्त्रोक्त यज्ञ व हवनांनी त्या मूर्तिची प्रतिष्ठापना करतात तस-जसे मूर्तिमध्ये चैतन्य निर्माण होते. अग्निहोत्र, होम, हवनद्वारे मूर्तिला एक आगले तेज येऊन जागृतावस्था निर्माण होते.

आपण गणेशचतुर्थीस असा अनुभव घेतो की श्रीची मूर्ति स्थापना होण्यापूर्वी व ज्ञाल्यानंतर वेगळी भासते. मूर्तिची स्थापना ज्ञाली की त्यात नवचैतन्य आल्यासारखे वाटते. अर्थात् निरिश्वरवादी, अतिबुद्धिवंत अशा दांभिकांना पटणार नाही व कोणीहि पटवून देण्याचा प्रयत्न करू नये. कारण खरोखरच जोधी गेलेल्यास उठविता येते पण झोपेचे ढोणे करणाऱ्यास उठवता येणार नाही. परिस्थितीचे चटके वसले, अपयश व दुःख पदरी पडले म्हणजेच हे ढोणी जागे होतात.

या सिद्धीविनायकाने गेल्या पाच वर्षात बरीच खळवळ अनुभवली आहे. राजकारणाची तर झळू लागलीच पण आपलेच हिंदू लांबच-लांब भाविकांच्या रांगा बघून उपहासात्मक टीका करू लागले. लिंहू लागले, व अशा तंहेने भाविकांच्या भावनांवर, श्रद्धेवर घाव घालू लागले. अशा दांभिकांना एकच विनंती कराविशी वाटते की त्यांचा सिद्धीविनायकावर विश्वास नसेल तर नका ठेऊ पण श्रद्धेवर घाव घालू नका. भाविकांची रांग लागते ती त्यांच्या इच्छेनुसार कोणी सक्ती केल्यामुळे नव्हे. ते खर्च करतात आपल्या ऐप्तीप्रमाणे. मग या दांभिकांना दुःख का? सवंग कीर्तिच्या मागे लागणाऱ्या या दांभिकाना एकच इशारा की “श्रीं”चा कोप महाग पडेल. चुकीची दुर्स्ती करता येणार नाही. दुःखाचे डोंगर कोसळ्यावर देवाधर्मावरील श्रद्धा तारक ठरते. दररोज मंत्री बदलत असल्यामुळे वशिले अपुरे पडतात पण गणपती एकच असल्यामुळे हा वशिला सार्थ ठरतो. वेळीचं सावधान.

कोणत्याही कार्यात अगोदर गणपतीची प्रार्थना करावी लागते. श्रीगणपती अयवशीर्ष एक जागृत व फठशीरी स्तोत्र आहे. प्रत्येक महिन्याच्या शुद्ध-चतुर्थीस 'वरदायिनी' म्हणतात. यावेळी व्रत पालन केल्यास श्रींची प्राप्ति होते. क्रृष्ण चतुर्थीस 'संकष्टनाशिनी' म्हणतात व व्रत पालनाने संकटे नाश पावतात.

मंगळवार, संकष्टी, अंगारक योग, अंगारिका, मार्गशीर्ष-चैत्र-भाद्रपद उत्सव साजरे करून फलप्राप्ति होते. नेहमीचे व्यवहार सांभाळून जे ज्ञेपते तेच श्रद्धेने केल्यास यशप्राप्ति होते.

मंदिरातील वातावरण पवित्र असते. भाविकांच्या श्रद्धेमुळे व इतर शास्त्रोक्त विवीमुळे एक वेगळेच चैतन्य निर्माण झालेले असते. निर्गूण निराकार ईशतत्त्व संभुण साकारात आपल्या समोर असते व अशा भारावलेल्या पवित्र वातावरणात भाविकांच्या इडा-पीडा नष्ट व्हाव्यात यात काहीही नवल नाही.

गणपतीने पार्वतीच्या पोटी मयूरेश्वर नांवाने अवतार घेऊन सर्व देवांची मिथू राजाच्या बद्विकासातून सुटका केली. मयूरावर बसून कमलासुराचा वध केला व त्याचे तीन तुकडे तीन दिशांना गणपतीने फेकले मस्तकाचा भाग जेथे पडला तेच मोरगाव गणपतीचे तीर्थक्षेत्र.

भगवान विष्णूने मधुकैरभ नावाच्या दैत्याचा संहार करण्यासाठी गणपतीची आराधना करून सामर्थ्य मिळविले ते ठिकाण सिद्धाटेक. येथे भक्तांचे मनोरथ सिद्धिस जातात.